

урок 1. *Значення художньої літератури для людини й людства XXI ст.. Формування читача в епоху цифрових технологій. Оригінали й переклади художніх творів, їхня роль у розвитку особистості*

Завдання: опрацювати тему, написати опорний конспект у робочому зошиті. (Мілянєвська. Зарубіжна література 10 клас. Рівень стандарту ст 5 - 7) Прочитати поему Гомера «Одіссея»

ТЕМА

Значення художньої літератури для людини й людства XXI ст.
Кожна людина у своєму житті так чи інакше впливає на світ і суспільство. Світ, у свою чергу, відповідає людям тим самим. *Яскравим прикладом такого взаємного впливу є художня література,* яка завжди відігравала і продовжує відігравати безперечно важливу роль у житті людей різних часів.

Читач в епоху цифрових технологій

У XXI столітті традиції читання художньої літератури суттєво змінюються. За даними соціологічних досліджень, у ваших однолітків читання посідає 4-6 місце. Причина очевидна і зрозуміла: на ринку інформаційних послуг у книжки з'явилися досить потужні конкуренти — телебачення, комп'ютер, планшет, смартфон тощо. Але книжка не втратила своїх позицій.

Електронна книга, eКнига — версія книги в електронному (цифровому) вигляді. Такі книжки можна читати за допомогою комп'ютерів, мобільних телефонів чи спеціалізованих пристроїв.

Вибір книги.

Значно легше вибрати книгу в Інтернеті, ніж довго ходити по книгарнях у пошуках потрібного видання. Крім цього, є можливість одразу дізнатися відгуки про твір. Але якщо ви справжній книголюб, тоді Інтернет-магазини — не для вас.

Обмін книгами.

Електронні книги дають змогу обмінюватися файлами, навіть якщо між вами тисячі кілометрів. Але цей обмін не створить такого тісного зв'язку між читачами, як обмін друкованими книгами.

Усамітнення.

Якщо електронна книга дає можливість дізнатися, хто одночасно з вами читає ту саму книгу й поспілкуватися, обмінятися думками та враженнями, то друковане видання створює момент усамітнення з книгою і насолоди безвідривним читанням.

У світі створено багато електронних бібліотек. Найстаріша з них — універсальна електронна бібліотека, заснована у 1971 році Майклом

Хартом — американським автором, винахідником електронних книг і засновником проекту «Гутенберг», завдяки якому електронні книги стали вільно доступними через Інтернет. Більшість перших матеріалів він надрукував і розмістив особисто.

Проект «Гутенберг» (Project Gutenberg) — це громадська (добровільна) ініціатива з оцифрування, архівування і поширення культурних творів. Ставить за мету надавати максимально вільний і довготривалий доступ до колекції електронних текстів, використовує відкриті формати даних, які можна завантажувати на комп'ютери різних типів. На серпень 2010 р. бібліотека містила понад 40 000 книжок у вільному доступі, крім того аудіокнижки, відео- та аудіофайли тощо. Статистику колекції можна побачити на головній сторінці офіційного сайту. Проект «Гутенберг» має в багатьох країнах світу філії, які є незалежними організаціями і поділяють ті самі ідеали, дає змогу партнерам використовувати бренд Project Gutenberg.

Оригінальна література — література кожного окремого народу, власна, незапозичена літературна творчість, створена рідною мовою.

Україна і світ

Для того, щоб піднімати престиж читання художньої літератури, у багатьох країнах світу приймаються національні та регіональні програми: «Культурний рюкзак» у Норвегії, «Велике читання» у США тощо. Розроблено такі проекти і в Україні.

- акція «Відомі українці читають дітям»;
- фестиваль дитячого читання «Книгоманія»;
- Всеукраїнський конкурс «Кращий читач року» тощо.

Літопис Самійла Величка

«Літопис Самійла Величка» — наймонументальніший твір української історико-мемуарної прози XVII—XVIII ст., який разом з «Літописом Самовидця», «Літописом Григорія Грабянки» й «Історією Русів» творить комплекс козацької історіографії. «Літопис Самовидця» — козацький літопис староукраїнською мовою, одне з фундаментальних джерел з історії Східної Європи XVII ст., зокрема

періоду Хмельниччини й Руїни в Україні. Написаний очевидцем подій, вихідцем із старшини Війська Запорозького.

Перекладна література як важливий складник вітчизняної культури й чинник формування української нації

До певного часу літературний процес у кожній країні мав суто національний характер. Так розвивалася оригінальна література.

Оригінальна література в Україні виникла за часів Київської Русі й була започаткована літописами — до такого висновку спонукають ті літературні пам'ятки, що збереглися дотепер.

Із розвитком економічних та культурних зв'язків із багатьох національних і місцевих літератур утворюється одна всесвітня література. Так вважав великий німецький просвітник, письменник, поет

і драматург **Йоганн Вольфганг Гете**, який запропонував термін **світова (всесвітня) література**. На його думку, літератури окремих націй розвиваються незалежно одна від одної, а вступаючи у взаємодію, утворюють світову літературу, водночас зберігаючи своєрідність та унікальність. Така взаємодія стала можливою завдяки художньому перекладу.

Художній переклад — це переклад творів художньої літератури з однієї мови на іншу, у якому зберігаються форма, зміст та естетичні

характеристики оригіналу тексту.

Активний переклад з іноземної мови на рідну — це не показник слабкості національної культури, а, навпаки, свідчення її бурхливого зростання і значних суспільних змін. Культура, що осмислює інонаціональну літературу, швидко засвоює і передає новий досвід. Історія української літератури має такий давній досвід, наприклад, переклади творів переважно з грецької мови в княжі часи і переклад творів з латини за часів Козаччини.

Оскільки знання іноземних мов і в давні часи, і нині не можна назвати масовим, перекладачі виступають посередниками між народами, які спілкуються в найрізноманітніших сферах життя.

Художній переклад — це справжнє мистецтво. Тому перекладач — це той самий автор, адже він практично заново створює твір для читача вже іншою мовою. Кожен письменник спирається на традиції як найближчих, так і віддалених попередників, учасників літературного процесу вітчизняної та зарубіжних літератур, певною мірою використовуючи весь досвід художнього розвитку людства. Так відбувається діалог літератур і культур.

Діалог культур — це не просто використання досвіду інших країн, це спілкування народів з різними поглядами на життя, цінностями та різними мовами, спілкування зі спробою зрозуміти «чуже» порівняно зі «своїм». Такий діалог поступово вчить поважати думку інших людей, толерантно ставитися до різних традицій і звичаїв, а також глибше пізнати сутність «іншого» і встановити дружні стосунки, що взаємозбагачують усіх одночасно, розкривають внутрішній творчий потенціал.

Діалог культур — комунікація між культурами різних часів і народів, взаєморозуміння й обмін досвідом. Діалог культур не призводить до зникнення однієї з них, оскільки кожна культура має свою унікальну специфіку. *Діалог культур можливий тільки на основі єдиних цінностей — толерантності, поваги, усвідомлення значущості кожної.*

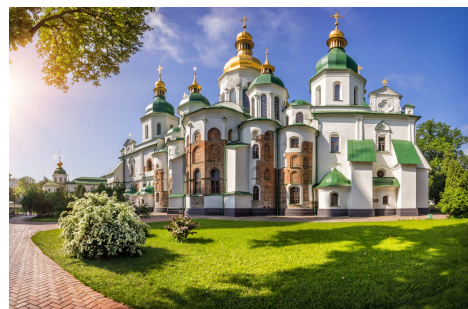
Не менш важливо, що активно перекладалися і перекладаються різними мовами твори українських митців Юрія Андруховича, Оксани Забужко, Тараса Прохаська, Олександра Ірванця та інших.

Україна і світ

Думку про те, що не буває абсолютно «самобутніх» культур, поділяли й українські діячі різних часів. Дослідник мистецтва і театру Дмитро Антонович, письменник Євген Маланюк, літературознавець Іван Дзюба, історик Петро Толочко та багато інших були переконані, що ізольована культура не може довго існувати, їй нізвідки брати сили і натхнення. Тому зовнішні впливи не тільки не послаблюють, а зміцнюють національну культуру, збагачують її духовний потенціал, спонукають до переробки чужоземних традицій, до активного творчого пошуку та вироблення власних культурних і письменницьких орієнтирів.

Українська культура завжди збагачувалася завдяки античним, візантійським, болгарським, скандинавським, іранським, китайським, індійським та іншим імпульсам, не механічно їх наслідуючи, а творчо переосмислюючи чуже, пристосовуючи його до національної самобутності.

Приклад діалогу в архітектурі — Собор Святої Софії Київської (шедевр візантійського стилю на київському ґрунті XI ст.) є неточною копією Константинопольської Софії.

Уміння вести діалог — чудова здатність людини, тому що тільки у спілкуванні вона вчиться знаходити спільну мову з іншими, розуміти їх, оцінювати себе, удосконалюватися. Це стосується й діалогу, у

який вступають читачі, осмислюючи твори мистецтва слова. *Такий діалог відбувається між декількома «співрозмовниками»: автор — перекладач — твір — читач — епоха — світогляд часу — культура — мистецтво.*